

■
**MUHAMMED İKBAL,
ESRAR VE RUMUZ,**

trc.: Ali Nihat Tarlan, Timaş Yayınları, İstanbul 2017.

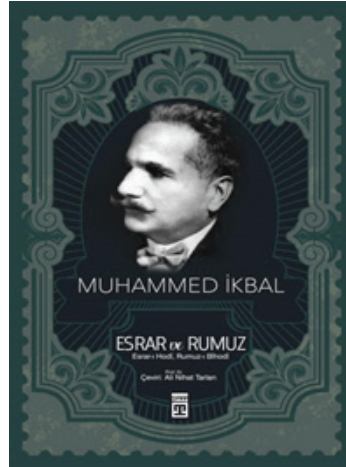
Doktora Öğrencisi

TALAT OLGUN

Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

orcid.org/0000-0002-6071-XXXX

talatolgun09@gmail.com

Aşk makamı minber değil darağacıdır. İbrahim olanlar Nemrudlardan korkmazlar. İnsanın cesareti ateşi yiyince belli olur.

“Esrar ve Rumuz”, Pakistan’ın milli şairi Muhammed İkbâl’e ait olup Ali Nihat Tarlan tarafından Türkçeye çevrilmiştir. Sırlar ve işaretler anlamına gelen “Esrar” ve “Rumuz”, kitabın bölüm başlıklarının ilk kelimeleridir.

Orijinali iki bölümden oluşan esere Ali Nihat Tarlan tarafından giriş mahiyetinde bir bölüm daha eklenmiştir. Bu kısımda yazarın hayatı, manevi hüviyeti, ilim, sosyoloji, vatanperverlik, şiir ve edebiyat konusundaki görüşleri hakkında kısa bilgilere yer verilmiştir.

Yazara göre hayat, sırlar ve işaretlerle doludur. İşaretleri bulan hayatın sırrına vakıf olur. Muhammed İkbâl’in “ben” felsefesini ele aldığı eserde, manevi kurtuluş ve olgunlaşma “benin” yok edilmesinde değil; kendini aşkın olan ile yeniden tanımlamasında yatar. Yazar, Müslüman bireye ve topluma kendi “ben”lerini keşfetme çağrısında bulunur. Zira İslam, diri ve aktif bir şahsiyet öngörür. Dinamik bir toplumun inşası da bu yoldan geçer.

Eserde Mevlana’nın etkisi bariz bir şekilde hissedilmektedir. Mütercim, Muhammed İkbâl’i Mevlana’nın en büyük müridi kabul eder. Bu değerlendirmesinde de haksız değildir. Zira müellif, üslubu ve meseleleri ele alışında Mevlana’nın tesirini bariz bir şekilde hissettirir. Duygu ve düşüncelerini anlatmak için Mevlana’nın Mesnevi’sindeki beyitlerden sıklıkla nakilde bulunur. İkbâl bu etkilenmeyi için bir eksiklik değil, tam tersine Mevlana’nın öğrencisi olması noktasında bir övünç kaynağı görür.

İlk bölüm olan “Benliğin Sırları”nda, Müslümandaki “ben” duygusunun nasıl olması gerektiği izah edilir. Anlatımda teşbih, telmih, tenasüp ve hüsn-i talil gibi edebi sanatlar kullanılır. Bu yolla kavram, okuyucunun gözünde canlandırılır. Somutlaşan kavram, aynı zamanda eserin içeriğini oluşturur. Bu nedenle “o”, bazen insanın ta kendisidir. Bazen doğadaki varlıkların en değerlisi bazen de en değersizidir. Yazara göre değersiz değerli hale getirmek için onu işlemek gerekir. Ancak bundan sonra “ben”lik şekillenir, manevi kurtuluş ve olgunlaşmaya ulaşılabilir. Yazar bunu gerçekleştirebilmek için ayet ve hadislerle-

ri, örnek aldığı şairlerin konuyla ilgili benzer beyitlerini ve tasavvufun öğretilerini adres gösterir.

İkinci bölümde ise benlikten geçişin remzleri anlatılır. İktbal'e göre ancak derin bir tefekküre sahip ve Allah aşkıyla yanan ruhta diri bir "ben" duygusu bulunabilir. Böyle bir bene sahip insan, değerleriyle ve tarihiyle barışıktır. Kendini ve ulusunu yüceltir. Hiçbir gücün boyunduruğu altına girmez. Dünyaya adalet, özgürlük, eşitlik ve düzen getirebilir.

Divan edebiyatı nazım şekillerinden "Mesnevi" tarzında yazılan eserde didaktik yön ağır basmaktadır. Kitapta Muhammed İktbal'in fikirlerine kaynaklık eden ayet ve hadislerin kısa açıklamalarına yer verilmiştir. Dipnotların her sayfanın altında gösterilmesi, okuyucunun kaynağa ulaşmasını kolaylaştırmaktadır. Açık, sade, yalın üslubuyla eser, edebiyat ve tasavvufa ilgi duyanların keyifle okuyabileceği niteliktedir.